

A SZOLGÁLATI KUTYA SZEREPE, JELENTŐSÉGE, KÉPZÉSÉNEK ÉS ALKALMAZÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁS SZERVEZETÉNEK RENDSZERÉBEN

The role, significance and possibilities of the training and application of service dogs within the organization of the Hungarian Prison Service

A büntetés-végrehajtás szervezeti rendszerébe integrált kutya vezető és szolgálati kutyáik jelenléte évtizedek óta kétséget kizáróan nélkülözhetetlen segítség a biztonsági tevékenységgel kapcsolatos szerteágazó feladatellátás során. Ez a speciális szakterület rendkívül kreatív, az átlag feletti fizikai és szellemi munkaterhelést jól tűrő végrehajtó állományt igényel. A szolgálati kutyák képzése folyamatos változáson megy keresztül, amihez új képzési módszerek, technikák elsajátítása szükséges. Napjainkban az egyik legnagyobb kihívást az utánpótlás kutyák beszerzése jelenti. Kölyökkutyák nevelése, esetleg tenyésztés? Mindkettő lehetőség, melyet biztosan ki kell vizsgálnunk, nem csak elméletben, de a gyakorlatban is. Csakis így fejlődhet és érhet el eredményeket a „kutyás szakma” őrző-védő és kereső kutyáival a Bv. Szervezet életében.

Kulcsszavak: szolgálati kutya, kölyökkutya, tenyésztés, képzési módszer, kutya vezető

The handlers and service dogs integrated within the organization of the Hungarian Prison Service has been an essential aid while performing tasks related to security service. This special area of expertise requires extraordinarily creative operative staff with above average physical and mental capabilities. The training of service dogs goes through constant change for which acquiring new knowledge in new training methods and techniques is necessary. Today one of our most challenging tasks is the acquisition of new dogs to train. Puppies or breeding? Both are a possibility that need to be looked into not just in theory but in practice. Only thus can the “canine occupation” reach achievements and develop with its defence and tracking dogs within the organization of the Prison Service.

Keywords: service dog, puppy, breeding, training method, staff members with dogs

„Az a rendíthetetlen hűség, amellyel a rábízott vagyont védelmezi, ahogyan szembeszáll a támadókkal, az az ügyesség, amellyel a nyomot követi vagy kitűnik a vadászásban – mindez igazolja, hogy a kutyát az ember szolgálatára rendelték a halhatatlan Istenek” (Ciceró)

Bevezetés

Nem vitás, elfogult vagyok a kutyákkal kapcsolatban. Feltétel nélküli bizalmuk és szeretetük, melyet felénk, az ember felé mutatnak, a mai napig újra és újra lenyűgöz. Mióta tudatomra ébredtem, mágnesként vonzódok hozzájuk és azt hiszem, remélem, ez az érzés kölcsönös.

Nem tudni pontosan mikor jött el az a pillanat, amikor az ember és kutya barátsága elkezdődött. Csak sejtéseink lehetnek arról, miképp vette a bátorságot az első kutya, hogy közelítsen az emberhez, és mikor volt bátorsága magának az embernek is, hogy ezt a közeledést elfogadja. Az viszont bizonyos, hogy őseink felismerték és kihasználták a kutyák kiváló adottságait, segítettek a vadászatok során az élelemszerzésben, őrizték otthonaikat, szolgálták és szolgálják a mai napig az embert. Nagyszerű döntés, életre szóló szövetség és barátság lett belőle.

Ebben az írásban megpróbálok bemutatni ezt a csodálatos teremtményt, legfőképp azon oldaláról, hogy mely szerteágazó módokon segíti már ősidők óta az ember munkáját – különös tekintettel – néhány évtizede már szolgálati kutyaként is a büntetés-végrehajtásban.

Történeti áttekintés

A kezdetek

Az egyik legrégebbi írásos dokumentáció a mai órkutyák elődjeiről szól, melyek egy francia kikötőváros, Saint-Malo éjszakai őrszolgálatát látták el már 1155-ben¹. A nyomkövető kutyák képzésének kezdete a XVIII. századig nyúlik vissza és mondhatni, hogy ez a szakterület alapozta meg a szolgálati kutyák általános alkalmazását. Az angol rendőrség angol vérebeke² képzett ki a bűncselekményt elkövető tettesek felkutatására, tették ezt nagynevű szakemberek, egyetemi tanárok támogatásával. Az angolok mellett a francia, majd a német rendőrség is egyre több lehetőséget látott a kutyák alkalmazásának területein. Az I. világháború után az angol véreb lassan kikopott a rendszerből, helyét a német juhász kutya vette át. A két világháború között egyre bővült alkalmazásuk területe egész Európában.

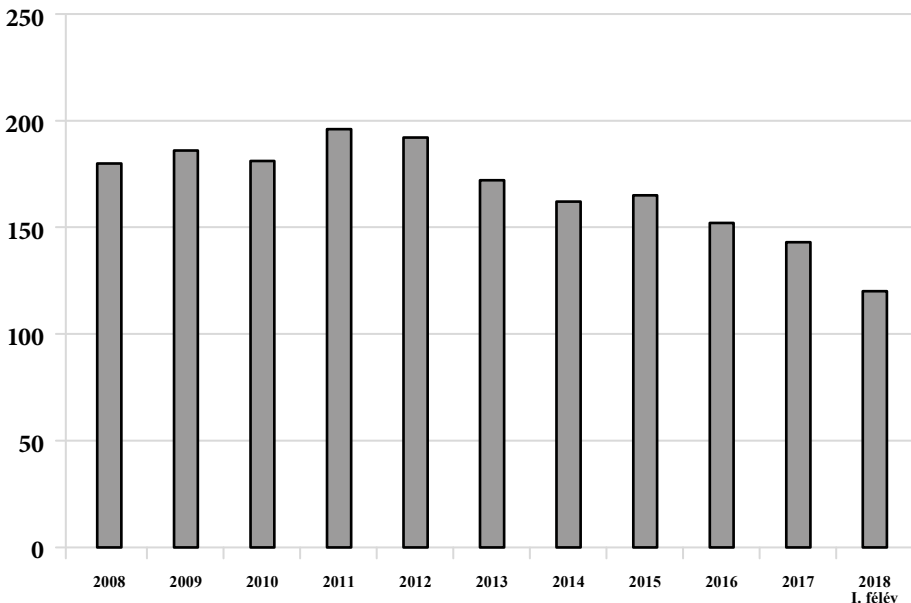
1 Francia kikötőváros, ahol éjszaka a városkapukat bezárták és több erőteljes szelindek típusú kutyát engedtek el láncokról, megerősítve ezzel az őrséget.

2 Az angol véreb-bloodhound kutyafajtát kifejezetten nyomkövetésre tenyésztették ki kb.i.sz.1000-ben, eredete vitatott. Híresen jó szaglása miatt sokáig az egyetlen fajta nyomkövető kutya volt.

Hazánkban a szolgálati kutya tevékenység szintén nyomkövető szakterületen jelent meg, első ízben 1886-ban a fővárosi rendőrségnél. Az I. világháborút követően mind a rendőrség, mind a csendőrség egyre nagyobb érdeklődést tanúsított a szolgálati kutyák alkalmazhatóságának irányairól. A rendőrségen 1926-ban Kispesten 3 darab kutyával kezdődött a kiképzés és tenyésztés.

A büntetés-végrehajtás szervezeti egységeinél a 70-es évekből található írásos dokumentáció arra vonatkozóan, hogy kutyákkal erősítették meg az intézetek külső őrzését, majd néhány év múlva, nyomkövető és járőr kutyák képzésével is próbálkoztak. Ez idő tájt a technikai berendezések még nem voltak alkalmasak arra, hogy a bv. intézetek, intézmények biztonságos őrzését ellássák, ezért került látótérbe a szolgálati kutya, mely remekül kiegészítette ezeket az eszközöket. A kezdeti lépések még szabályozók nélkül, néhány elszánt kutyavezető és lelkes parancsnok együttműködésével, egyedi ötletekkel és képzési módszerekkel történtek. Az őrkutyák az intézetek külső részein, általában két kerítés között voltak elhelyezve és szektorokra osztott területen teljesítettek szolgálatot. Megakadályozták a fogvatartottak szökését, illetve nem adtak lehetőséget a külső területről ily módon bejutni szándékozók számára. Nagy problémát okozott, hogy igazából nem volt gazdájuk, néhány egyedhez agresszivitásuk miatt be sem lehetett menni, maximum etetésüket és itatásukat tudták megoldani. A másik vélet a „mindenki kutyája” típus volt, hozzájuk tulajdonképpen bárki bemehetett, így az eredményes őrzés egy esetleges „éles” bevetés során csak a véletlennek lett volna köszönhető.

Felismerve a továbbblépés szükségességét, a szabályok egységes alkalmazását, a kutyák tartásáról, alkalmazási feltételeiről 1979-ben minisztériumi jogszabály (8/1979. számú IM rendelet) született.

**Szolgálati kutyák számának alakulása éves bontásban országosan
(2008-2018. I. félévig)**

A Büntetés-végrehajtási Szervezet kutyás szolgálatának bemutatása

Napjainkban

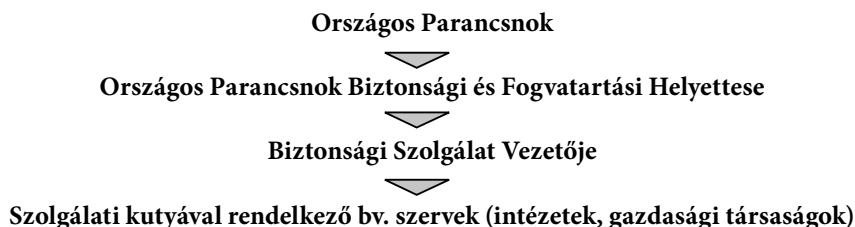
Szolgálati kutyát a következő feladatokra lehet alkalmazni a Bv. Szervezetnél:

- objektumőrzés,
- járőrözési feladat,
- biztosítási feladatok ellátása,
- nyomkövetés,
- kereső munka, valamint
- kényszerítő eszközként.

Csak a Bv. Szervezet állományában lévő képzett és minősített szolgálati kutyát lehet szolgálati feladatra vezényelni és alkalmazni.

A szolgálati kutyákkal kapcsolatos összes feladatot (szakirányításukat, a képzések, vizsgák ütemezését, beszerzést, selejtezést, képzési tematikák elkészítését, jogszabályi háttér megalkotását) jelenleg a BvOP Biztonsági Szolgálat vezetője által kijelölt 1 fő kiemelt főreferens végzi.

Szervezeti struktúra a kutyás szolgálat irányítása szempontjából:

A szolgálati kutyák száma jelenleg³ országosan összesen 120 darab, az alábbi bontásban:

Képzettsége	db
őr-járőr	81
nyomkövető	2
kábítószers-kereső:	12
kábítószers-mobiltelefon-kereső „duál”	1
járőr-nyomkövető „duál”	1
nyomkövető-kábítószers-kereső „duál”	5
képzés alatt álló kutyák	18

³ 2018. augusztus 15.

Fajtájukat tekintve többnyire német juhászkutya, malinois, ezek keverékei és rottweiler. Ezen kívül néhány angol cocker spániel, holland juhászkutya, magyar vizsla, óriás schnauzer is megtalálható az állományban.

	Német juhászkutya	Malinois	Rottweiler	Cane corso	Magyar vizsla	Spániel	Kaukázusi juhász	Keverék	Holland juhászkutya	Óriás schnauzer	Orosz fekete terrier	Labrador retriever
2008	133	1	40	-	-	-	2	1	-	1	1	-
2009	140	1	41	1	-	-	2	1	-	-	-	-
2010	142	4	32	1	1	-	-	1	-	-	-	-
2011	146	12	32	1	1	-	-	2	-	1	-	1
2012	150	11	26	1	1	-	-	1	-	1	-	1
2013	126	18	21	1	1	-	-	3	-	1	-	1
2014	118	15	23	1	-	-	-	5	-	1	-	-
2015	115	20	20	-	-	1	-	7	-	1	-	1
2016	93	23	19	-	1	1	-	11	2	1	-	1
2017	89	25	12	-	3	1	-	9	3	1	-	-

Szolgalati kutyák fajta szerinti megoszlása országosan 2008-2017-ben

A kutyavezetők általában egy, maximum két kutyával rendelkeznek. Szolgálati feladatokhoz tartozik a helyi büntetés-végrehajtási intézet által meghatározott biztonsági, bűnmegelőző és felderítő tevékenység.

Nem állítható szolgálatba az ápolatlan, esztétikailag kifogásolható állapotú, rossz kondícióban lévő, beteg, képzetlen (még nem minősített, vagy minősítése lejárt), vagy az a kutya, mely adott állapotában alkalmatlan a konkrét feladat végrehajtására.

Képzések

2016 előtt a nyomkövető és kábítószer-kereső szolgálati kutyáink képzését a rendőrség és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (volt Vám- és Pénzügyőrség) szakemberei végezték. A járőr kutyák képzésében sokkal több tapasztalattal rendelkeztek kutyásaink, ezért oktatásuk a bv. intézetek kutyatelepein történt. A 2016. évtől változás következett be az oktatásban, ettől az időponttól teljeskörűen, önállóan hajtjuk végre a szolgálati kutyák és vezetőik képzését a büntetés-végrehajtás keretein belül, illetve a kutyák több szakirányban történő „duál”⁴ képzését is.

Jelenleg nagy hangsúlyt fektetünk a szolgálati kutyás állomány elméleti és gyakorlati képzésére egyaránt. A kutyavezetők oktatása kapcsán szorosan együttműködünk a társ rendvédelmi szervek hazai és külföldi szakszolgálatával, illetve civil szakemberekkel is.

4 A szolgálati kutyák képzése, alkalmazása több szakterületet is átfoghat (pl.: nyomkövető-kábítószer-kereső).

Fotó: Bv. fotó

Őr-járőr kutyák

Az őr-járőr kutyát csak a képzettségének megfelelően, leginkább az alábbi szolgálati feladatokra lehet alkalmazni:

- objektumőrzés,
- helyiségek, területek ellenőrzése,
- a kutyavezető tevékenységének, intézkedésének biztosítása,
- csoportos fogvatartotti programok, tevékenységek biztosítása,
- a fogvatartott bv. szerven kívüli mozgásának biztosítása,
- a fogvatartott szökésének megakadályozása, megszökött fogvatartott felkutatása, elfogása,
- a személyi állomány, illetve a fogvatartott életének, testi épségének megóvása,
- járőr vagy akciócsoport megerősítése,
- kényszerítő eszközként,
- kötelékben történő fellépés esetén.

Fontos megjegyezni továbbá, hogy a kizárólag őrzési feladatra alkalmazott kutyának és vezetőjének is meg kell felelnie a járőrkutya minősítő követelményeinek.

A hagyományos járőr kutyák képzése mellett, elkezdődött az általános szolgálati kutyák⁵ tanfolyami képzése, mely abban különleges, hogy a járőr képzettségen felül, a részt vevő állomány képzési tematikájába beépítésre került a nyomkövetés is alapfokon. Az így képzett kutyák alkalmasak lesznek a forró nyomon üldözésre, terepkutatásra is.

5 Több szakterületre képzett szolgálati kutya, mely őrző-védő (járőr) és nyomkövetési feladatok ellátására is alkalmas.

Elengedhetetlen, hogy a szolgálati kutyák gyakorolhassanak a fogvatartottak elhelyezésére szolgáló helyiségekben, épületekben, hiszen a minőségi munka feltétele, hogy lehetővé tegyék előzetes felkészítésüket. Fontos tehát, hogy a szolgálati kutyát legyen lehetőség körletre bevinni. A nem kívánatos fogvatartotti magatartás megelőzéséhez rendkívül hatékony eszköz, ha előre kiszámíthatatlan időközönként jelenik meg a járőrpar. A fogvatartottak külső területen történő foglalkoztatása során sok esetben szinte elengedhetetlen a szolgálati kutya bevonása az őrzésbe. Ott, ahol felismerik ennek jelentőségét, minimálisra csökkenthető a rendkívüli esemény bekövetkezése, és így felügyelőből is kevesebb létszám lenne szükséges.

Fotó: Bv. fotó

Nyomkövető kutyák

A nyomkövető kutya az alapképzést követően az alábbi feladatokra alkalmazható:

- emberi szagnyom követése,
- megszőkött, elrejtőzött fogvatartott útvonalának felderítése, a személy felkutatása,
- nyomhoz tartozó tárgyak felkutatása.

A nyomkövető kutya nem vehető igénybe az alábbi feladatokra:

- járőrszolgálat ellátása,
- biztosítási feladatok végrehajtása,
- olyan feladat végrehajtása, amely a kutya későbbi alkalmazhatóságát veszélyezteti.

A nyomkövető kutyák képzésénél folyamatosan keressük az utat, mely módon tudjuk leghatékonyabban elősegíteni, eredményesen felkutatni egy esetleges rendkívüli esemény alkalmával engedély nélkül eltávozott fogvatartott menekülési útvonalát. A kutya kiváló érzékszerve, szaglása révén képes az ember egyéni szagát⁶ követni, hiszen akár akarjuk, akár nem, a szagmolekulák folyamatosan hullanak rólunk, és megkötődnek környezetünkben. Bár a legrégebbi, mégis az összes szakterület közül ez a legnehezebb és egyben a legvitatottabb is. Hiába a jobbnál jobb képzési módszer, a kiváló adottságú kutya, eredmény – már, amit a vezetők elvárnak – ritkán adódik. Több elismert szakember egyöntetű véleménye, hogy a nyomkövető kutya feladata az iránymutatás. Ne várjunk csodát tőle, hiszen nehezen elképzelhető, és csak nagyon ritka esetekben vezet konkrétan a keresett személyig vezetőjét. A menekülő személy a kutyát nem várja be, hogy az elfoghassa őt, igyekszik minél messzebbre kerülni a környékről.

A sikeres nyomkövetés függ a talaj minőségétől, az időjárási körülményektől és a terepviszonyoktól. Ideális a rövid növényekkel sűrűn benőtt, (füves) laza talaj, borult szélcsendes idő, páras talaj és levegő, 20 C° körüli hőmérséklet, egyenes terep. Ezek a feltételek az utóbbi évek rendkívüli eseményeinél nem igazán voltak adottak.

Kábítószer-kereső kutyák

A kábítószer-kereső kutyák az alábbi feladatokra vehetőek igénybe:

- épületek, helyiségek,
- zárkák,
- munkahelyek,
- fogvatartottak által használt egyéb helyiségek, területek,
- járművek, rakományok,
- postai küldemények,
- személyes használati tárgyak, csomagok, levetett ruhadarabok átvizsgálása.

Szerte a világon már több tízmillió azon személyek száma, akik a kábítószeres rabjaivá váltak, ezért a leghatékonyabb módszereket kell bevetni ezen szerek terjesztőivel és fogyasztóival egyaránt. A kutyák szaglásánál jobb műszer még napjainkban sem létezik, pedig ennek kifejlesztésére hatalmas összegeket költöttek már.

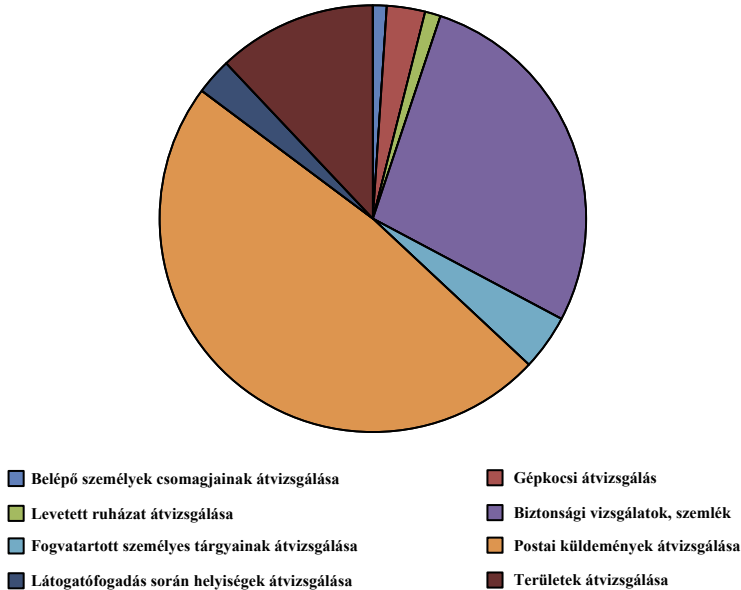
2017-ben először került sor a kábítószer-kereső kutyák alaptanfolyami oktatását megelőzően, néhány kutya előképzésére⁷. A képzés zárásánál megfigyelhető volt ezen kutyák kiváló minőségű munkavégzése, mely alapján megerősítést kaptunk, hogy a jövőben minél nagyobb létszámban kellene ezt a programot alkalmaznunk az összes szakterületen. Ennek feltétele, hogy olyan kiképzők legyenek a rendszerben, akik kellő elhivatottsággal, szakmai ismerettel és belső motivációval rendelkeznek. Együtt tudnak

6 A verejték, a faggyúmirigyek váladéka, a bőr felületéről folytonosan leváló hámsejtek szaga. Ezen kívül több más szag is befolyásolja (ruházat, hormonállapot, illatszerek, dohány, stb.), illetve az egyén közvetlen környezete. Az egyedi szag a szervezet egészére jellemző. A jól képzett kutya képes rendkívül csekély erősségű emberi szagot felismerni, követni, és azonosítani azt.

7 A tanfolyami alapképzést megelőzően a kiképző oktatja a kutyát az elvégzendő feladat alapjaira, ezzel megrövidül a tanfolyam képzési ideje.

működni a képzés során mind a vezetőikkel, mind a rájuk bízott kutyavezetőikkel. Az új képzési módszerekre nyitott, a tanfolyamon felmerült problémákat azonnal „kezelni” tudó szakoktatók bevonása elengedhetetlen.

Ami a börtönön kívül tapasztalható, az a tendencia várhatóan a börtön falain belül is megjelenik, igaz némi időbeli csúszással ugyan, de jellemzően azonos módon. Mire gondolok? Például még több évvel ezelőtt a „hagyományos” kábítószeres (hasis, marihuána, kokain, heroin, amfetamin) használata volt jellemző, napjainkban az új pszichoaktív szerek, pszichotróp anyagok kerülnek látótérbe. A kábítószer-kereső kutyák képzésénél a saját speciális oktatás eredménye ezért is vitathatatlan, gyorsabban tudunk reagálni a változásokat követve. Egyre több kábítószerrel, pszichotróp szerrel és pszichoaktív anyaggal ismerkedhetnek meg kutyáink. Második éve a kutyák jelzémódjának kialakításánál törekszünk a stabil „passzív” jelzés⁸ megtanítására. Ezzel minimálisra tudjuk csökkenteni a károkozást, változatosabb helyszínekre juthatunk be gyakorolni, illetve a későbbiekben a személyen való kutatásnak is lehetőséget biztosítunk. A szakterületre képzett kutyák száma növekvő tendenciát mutat, párosul mindez egy nagyfokú minőségi javulással is.

Kábítószer-kereső kutyák munkája 2017-ben

Mobiltelefon-kereső kutyák

A bv. intézetekbe bejuttatni kívánt, vagy bekerült tiltott tárgyak jelentős részét a mobiltelefonok teszik ki. Ezért megkezdjük – kísérleti jelleggel – kutyáink kiképzését ezen

8 A kábítószer-kereső kutya a megtalált anyagot fekvé, ülve, vagy állva jelzi koncentrált testtartással, közvetlenül nem érintkezve a keresett szaggal.

eszközök felkutatására. Jelenleg egy kutya képes jelezni a mobiltelefont, azonban a kereső kutyák egy részét tovább képezve ez a szám hamarosan jelentősen emelkedni fog.

	Őr-járőr	Nyomkövető	Kábítószer-kereső	Nyomkövető-kábítószer-kereső "duál"	Nyomkövető-járőr "duál"	Képzés alatti, növendék
2008	161	2	14	-	-	3
2009	158	2	16	-	-	10
2010	163	2	15	-	-	1
2011	180	2	13	-	-	1
2012	170	3	12	-	-	7
2013	157	3	9	-	-	3
2014	148	2	12	-	-	-
2015	145	5	14	-	-	1
2016	130	2	13	5	1	1
2017	113	2	14	5	1	8

Szolgálati kutyák képzettség szerinti megoszlása 2008-2017-ben

Néhány visszatérő kihívás

Mivel a kutya hibái túlnyomóan csak a kiképzés során derülnek ki, néhányszor dönteni kell az állat visszaadásáról. Ilyenkor jobb mielőbb megválni a kutyától, esetleg egyéb szakterületre javasolni, hiszen más feladatra még tökéletesen alkalmas lehet. Nem jó, ha túlságosan hozzánk nő az állat, csak húzzuk-halasztjuk a döntést, hiszen ezzel rengeteg idő vész kárba és a kutyának sem teszünk jót vele. Ez persze nem jelenti azt, hogy a legelső apró nehézségnél fel kéne adni, de ha több ismétlődő probléma merül fel a kutyával kapcsolatban és nem tudunk továbblépni vele, döntenünk kell. Ezt jobb mielőbb megtenni, bár ilyen alapvetően ritkán fordul elő.

Kutyabeszerezés

Jelenleg a Bv. Szervezetnél szolgálatot ellátó kutyák a BvOP, az intézetek, illetve a gazdasági társaságok által megvásárolt egyedekből tevődnek össze.

Döntő többségben a Bv. Szervezet magánszemélyektől szerzi be a szolgálati kutyákat, melyek minősége átlagos. A sokéves gyakorlati tapasztalatok alapján kijelenthető, hogy e személyek két nagy csoportra oszthatók. Azon kutyatenyésztők, akik erre a keresleti piacokra nevelik kutyáikat, valamint azok, akik magánemberként úgy döntenek, hogy a kutya túlzott aktivitása miatt szolgálati kutyának ajánlják fel állatukat.

Az első csoportba tartozó személyek általában rendvédelmi szervezeteknél célzottan nevelik kutyáikat.

A szolgálati alkalmasság szempontjából mi is ezeket az ösztönöket, küllemet és belső tulajdonságokat keressük, de általában ezekhez az egyedekhez elsősorban külföldi vásárlók jutnak hozzá, mivel magasabb vételárat tudnak kínálni.

A második csoport által felkínált kutyák jellemzően kedvtelésből tartott ebek, felkészítést szinte egyáltalán nem kapnak a szolgálati munkára. Alacsonyabb vételárral bekerülhetnek az állományba, pozitív, családi környezetben nevelkednek, de sokszor éppen e miatt nehezebben viselik a kennelemben történő tartást.

Előfordulhat, hogy a kiképzés vagy az alkalmazás egy későbbi fázisában a kutya kiégési állapotot mutat⁹, amelyen egy nagyobb pihentetés sem segít és meg kell válnunk a kutyától.

A fentiekre megoldást jelenthet a Büntetés-végrehajtás kölyökkutya és a későbbiekben a tenyésztési programja.

Kölyökkutya program

A módszer tesztelését 2017-ben megkezdjük a büntetés-végrehajtás jelenlegi, saját kutyaállományának felhasználásával, illetve kiváló tenyész pároktól vásárolt kölyökkutyák bevonásával. Összesen 7 darab kölyökkutyát vásároltunk, 1 darab született Veszprémben saját szolgálati kutyáktól. Ebből 2 darab magyar vizsla, 5 darab német juhászkutya, 1 darab német juhászkutya-malinois keverék.

Ezekből a kölyökkutyákból az idei évben 2 egyed nyomkövető alaptanfolyamra, 4 egyed pedig kábítószer-kereső alaptanfolyamra került beiskolázásra. A további két kutya beiskolázását 2019-ben tervezzük járőr szakirányra.

Mivel a bv. szervezeti egységeinek „speciális” környezetet nagyban eltér más rendvédelmi szervezet környezeti sajátosságaitól, ezért indokolt kifejezetten e területi sajátosságokra figyelemmel felnevelni, kiképezni utánpótlás célú szolgálati kutyákat.

A speciális képzés miatt kölyökkorban megvásárolt, magabiztos, egészséges, célirányosan előképzett kutyák jobban meg tudnak felelni a BvOP által készített szolgálati kutya beszerzési követelményeknek 12-16 hónapos korukra.

A kölykök kiválasztásánál nem azt nézzük, mennyire „aranyos” egy kiskutya. Mindegyik az. Tulajdonképpen nem is kiskutyát választunk, sokkal inkább nagy gyakorlattal rendelkező, megbízható tenyésztőt és kiváló képességű, jól örökítő szülőket. Általában ezek a tenyésztők garanciát is vállalnak a kutyákra, örökletes betegség vagy idegrendszeri problémák miatt egyaránt. Hogy miért? Hosszú távra tervez, érdekében áll, hogy az általa tenyésztett kutyákról pozitív kép szülessen, a lehető legtöbb kutyával szakember foglalkozzon, és ennek híre eljusson az itthoni és külföldi kutyás sportot művelő vagy szolgálatot ellátó potenciális csoportokhoz. Így a jövőben sokkal kedvezőbb feltételek mellett tudja értékesíteni a kennelemben született almokat, folyamatos biztos vásárlói közösséget kialakítva.

A kölyökkutya neveléséről-képzéséről előzetesen kidolgozott ütemterv szerint, képzési terv készül, pontosan meghatározva a kitűzött célt.

⁹ Az addig jól működő munkakapcsolat kutya és vezetője között teljesen megbomlik, a kutya a tanult kiképzés ellenére feladatát nem képes teljesíteni, érdektelenné válik a kívüllág felé.

Havonta legalább egy alkalommal, a projekt vezetőjével, vagy az általa megbízott személlyel konzultálni kell a célirányos képzés-nevelés hatékonyságáról, egyedenként a fejlődésétől függően rövid távú célokat kell meghatározni.

Hat hónapos kor előtt általános, de szakirányok (járőr, nyomkövetés, kábítószerkeresés) felé törekvő képzést kell végrehajtani. Lehetőség szerint 6-8 hónapos korban el kell döntenie, hogy a kutya további képzése mely szakirány, esetleg szakirányok felé folytatódjék.

Igy a rendszerbe bekerülő kutyák előélete teljes mértékben ismert lesz. Az ellenőrzött, stabil elhelyezési és tartási körülményeknek köszönhetően az egészségügyi kockázat minimalizálható, a különböző fertőző betegségek kockázata lecsökkenthető, és ezáltal is jelentős költségmegtakarítás érhető el.

Nem az alaptanfolyam kiképzőjének kell az esetlegesen gyenge képességű kutyákat felzárkóztatnia, vagy kizárnia a képzésből, a tanfolyamon már ismert, előképzett kutyás párosok vehetnek részt.

Valószínűleg teljes mértékben elmarad az a negatív tapasztalat, melyet a börtönkörnyezet okoz az erre nem szocializált kutyáknál. A jól megtervezett kutyavezető-kutya páros kialakításokból és a megfelelően szocializált kutyákból adódóan, elkerülhetők lesznek a képzések kezdeti időszakában néha előforduló olyan esetek, melyek a még nem, vagy nehezen alakuló kapcsolatból adódnak.

A Biztonsági Szolgálat szerepe

A bv. intézetek, ezen belül a biztonsági szakterület fő feladata a fogvatartottak biztonságos őrzése napi tevékenységük során. A kutyavezető szolgálati kutyájával meghatározott kísérési, felügyeleti, járőrözési, kereső vagy egyéb feladat függvényében a bv. szerv bármelyik objektumába, területére, helyiségébe beléphet, szolgálati kutyájával gyakorló vagy „éles” feladat végrehajtását teljesítheti. Munkáltatásra, szabadlevegőn tartózkodásra, intézetben kívüli engedélyezett programok biztosítására, tiltott eszközök, anyagok intézetbe való bekerülésének megakadályozására és egyéb más, biztonsággal összefüggő tevékenység támogatására ma már nélkülözhetetlen az az erő, melyet a szolgálati kutya képvisel. Vezetőjével együtt végzi a fogvatartottak őrzését, felügyeletét, ellenőrzését, a bv. szerv őrzését, védelmét. Ez a tevékenység túlnyomórészt megelőző jellegű. A biztonsági tevékenységen belül feladatuk külső őrzés, belső őrzés, felügyelet, ellenőrzés, szállítás, előállítás közbeni őrzés, munkáltatás közbeni őrzés, felügyelet és ellenőrzés, egyéb biztonsági feladatok közbeni őrzés, felügyelet és ellenőrzésben való részvétel.

Mit teszünk és mit tehetünk? A napi szolgálati tevékenység, vagy rendkívüli esemény során tapasztalt hiányosságokat fel kell dolgozni, ennek alapján kreatív ötletekkel lehetőségeket kell keresni a szolgálati kutyák új alkalmazhatóságának területeiről. A tiltott tárgyak bejutási útvonalaának felderítésével, célzott kereséssel sokat segíthetünk az eredményes feladatvégrehajtásban.

Új típusú ellenőrzésekkel próbáljuk a lehető legoptimálisabb helyzeteket megteremteni a szolgálati kutyák alkalmazásának eredményessége érdekében. Operatív akciókkal, nagyobb élőerő összevonásával, célzottan végzünk biztonsági vizsgálatokat a bv. intézetekben.

Módszertani útmutatók kiadásával segítünk a feladatvégrehajtás leghatékonyabb módszerének kiválasztásában.

Egy kereső kutya munkáját nem szabad csak a sikeresen megtalált esetek alapján minősíteni, hiszen roppant nehéz a „tetten érés”, mivel az operatív jelleget csak igen kis ideig őrizhetjük meg.

A kutya szolgálatnak minden intézetben nagy szerepe van. Ma már nem elég, hogy egy kutya nagy legyen és ugasson. Bizonyítania kell a börtönben, ki kell vívnia tekintélyt. A járőrkutyaikat és a keresőkutyaikat is tesztelik a fogvatartottak, hol egy „véletlen” mozdulat, hol egy „beáldozott” tiltott eszköz vagy anyag segítségével. Ha átmegy a kutya ezen a vizsgán is, nagy tisztelet övezi, legyen az egy elfogó járőrkutya, vagy egy kis testű keresőkutya. A fogvatartottak között hamar híre megy az új dolgozónak, figyelik tevékenységét és pontosan tudják azt is, mikor híre van szolgálatban. Nem lehet kérdés, hogy a kutyaik megelőző jelenléte felbecsülhetetlen visszatartó erővel bír, illetve fokozza biztonságérzetét nem csak a kutyavezetőnek, hanem az egész állománynak.

Tapasztalatok a nehézségek megoldása kapcsán

Mindig vannak és lesznek nehézségek, de akadnak olyan problémák, amiket kis odafigyeléssel, kreatív gondolkodással meg lehet oldani.

Nem győzöm hangsúlyozni a szolgálattervezés- és szervezés fontosságát. A napi feladatok sikeres végrehajtása érdekében a rendelkezésre álló élőerőt és eszközöket az ezzel a feladattal megbízott személyek koordinálják. Igazából tőlük függ, hogy a kutyavezető mennyit foglalkozik a kutyaival, vagy vesz részt egyéb szolgálati feladat végrehajtásában kutya nélkül. Tapasztalatom szerint ez nem minden esetben a legcélszerűbb módon sikerül.

A feladatra alkalmas, elkötelezett kutyavezetők száma viszonylag alacsony. Az oktatási-képzési intézményekben előadásokat tartunk, hogy az állomány szélesebb körben megismerhesse a szakterület szépségét és motivációt merítsen, hogy közénk tartozzon.

A kutyavezetők és kutyáik képzéseinél elengedhetetlen a megfelelő szakember, szakoktató, aki elhivatott, nyitott az új képzési módszerekre. A következő években számuk növelése szükséges. További feladatot jelent a kutyák számára szabályosan kialakított szállítójárművek biztosítása.

A szolgálati kutyákat be kell engedni a körletekre is gyakorlás és preventív jelenléti céljából, valamint a minimális képzési idők kiadása kötelező.

A rendkívüli események tapasztalatai azt mutatják, hogy szükséges még intenzívebben felkészíteni az állományt a nyomkövető munka során a társszervekkel való hatékony kommunikációra, együttműködő, határozott jelenlétre. Több nyomkövető kutya képzésével, régiós szinten az ország egész területét lefedve, gyorsan az esemény helyszínére érkezhetünk. Mivel a kábítószer-kereső kutyáknak minimális mennyiségű és rendkívül jól elrejtett anyagokat kell megtalálniuk, szagérzékenységüket fejleszteni kell.

Együttműködés fontossága

A bv. szervek együttműködhetnek egymással, illetve a társ rendvédelmi, és polgári szervezetekkel, egyesületekkel, magánszemélyekkel a feladatok végrehajtása során.

A bv. szervek kutyás szolgálatának együttműködése nem csak az összetartozás élményét adja, hanem elősegíti a célzott feladatvégrehajtás hatékonyságát is. A bv. intézetekben nap mint nap ugyanazok az ingerek érik a kutyákat és vezetőiket, ezért nagyon fontos, hogy kimozdulhassanak, új helyzetekben is alkalmazhassák a tanult szakmai fogásokat. Nagyobb létszámmal, „külső” résztvevőkkel gyorsabban és kicsit más szempontból kerülhetnek végrehajtásra például a biztonsági szemlék, vizsgálatok. A régiós képzések szervezésével helyi problémák megoldására kaphatnak a kutyások segítséget, gyakorolhatnak idegen személyekkel őrző-védő, vagy kereső szituációkban.

A hazai társ rendvédelmi szervekkel (rendőrség, Nemzeti Adó- és Vámhivatal, Magyar Honvédség) napi szintű és folyamatos az együttműködés. Mind a képzések elméleti, gyakorlati részét illetően, mind pedig a helyszíni tapasztalatok, új képzési technikák kapcsán egyeztetésre kerül sor.

Az Bv. Szervezet kutyás szolgálatának évente megrendezésre kerülő nemzetközi versenyére a hazai társ rendvédelmi szerveken kívül meghívásra kerülnek a szlovák, cseh és lengyel bv. szervezet delegáltjai is. Ezek a versenyek kitűnnek szervezettségükkel, szerteágazó, rendkívül érdekes feladataikkal, melyet mi sem bizonyít jobban, mint az, hogy struktúráját, ötleteit vendégeink versenyein is vizionáljuk.

A nemzetközi kapcsolatok folyamatos erősítése nagy lehetőség a szakmai fejlődés, illetve új képzési módszerek megismerése terén.

A 2017. évben a hazai kábítószer-kereső tanfolyam keretében a szlovák bv. szervezet szolgálati kutyákkal foglalkozó szakemberei is részt vehettek a képzésen, majd ennek viszonzásaként, az egész kereső tanfolyam – kutyákkal együtt – meghívásra került a szlovák kutyás szolgálat kiképző bázisára. A közös tréningek remek lehetőséget teremtenek speciális szituációs gyakorlatok végrehajtására, illetve a kutyák megis-

merkedhetnek a külföldön rendszeresített gyakorló kábítószerekkel is. A kölcsönös segítség példaértékű a kutyás szolgálat minden szakirányában, különösen a szlovák bv. szervezettel. Kölyökkutya programunk elindítását, a későbbiekben esetleg a tenyésztés lehetőségét is ennek köszönhetjük. Mindhárom tenyész szuka jelölt kiváló szlovák munka vérvonalú ősöktől származik, kiválasztásukban, átadás-átvételükben a szlovák bv. szervezet nyújtott segítséget.

Évek óta részt veszünk kutyáinkkal szlovákiai és csehországi versenyeken, ahol elmondható, hogy szolgálati kutyáink képzettségének javulását nemzetközi szinten is érzékelik.

A nemzetközi kapcsolatok, illetve a szakmai konzultáció erősítése érdekében első ízben, hazánkban került megrendezésre az a találkozó, mely kifejezetten a szolgálati kutyák tevékenységével összefüggő nemzetközi gyakorlatokat mutatta be, melyre a „visegrádi négyek” tagországai kerültek meghívásra. Hagyományt teremtve, első alkalommal 2018. június 12-14-e közötti időpontban Pilisszentkereszten realizálódott a három napos tanácskozás, ahol a hazai szakterület bemutatásán túl, a meghívott országok is betekintést engedtek a náluk kialakult gyakorlatokba. A kerekasztal megbeszélés célja az volt, hogy a bv. szervezetek közti együttműködést erősítse, a különböző módszereket, gyakorlatokat megismerhessük, hasznosíthassuk.

Törvényesség-arányosság

A szolgálati kutyával végrehajtható biztonsági tevékenységek jogszerűségét, kényszerítő eszközként való alkalmazását, törvényi szintű szabályozás garantálja.

„A bv. szervezet hivatásos szolgálati jogviszonyban álló tagja feladatának jogszerű teljesítése során - amennyiben más intézkedés nem vezet eredményre -, az e törvényben meghatározott kényszerítő eszközök alkalmazására jogosult és köteles.

Szájkosárral ellátott szolgálati kutya - pórázon vagy anélkül - akkor alkalmazható, ha a testi kényszer alkalmazásának a feltételei fennállnak.

Szájkosár nélkül szolgálati kutya pórázon akkor alkalmazható, ha az intézet, illetve a fogvatartás biztonságát veszélyeztető csoportosulás enyhébb kényszerítő eszközzel nem osztható szét, vagy ha az a személyi állomány tagjának az intézkedésével szemben tanúsított aktív ellenállás leküzdéséhez szükséges.

Szájkosár és póráz nélkül szolgálati kutya:

- személyi sérüléssel fenyegető támadás, illetve az életet vagy a testi épséget közvetlenül fenyegető magatartás elhárítására,
- az elzárást vagy az idegenrendészeti őrizetet töltő személy kivételével a fogvatartott szökésének a megakadályozására, és a megszökött fogvatartott elfogására alkalmazható.”¹⁰

¹⁰ 1995. évi CVII. törvény 15.§(1) 21.§(1-3)

Jövőkép

Fő célkitűzés, hogy a tenyésztés, a kölyökkutyák beszerzése és a megfelelő szakirányba történő nevelés segítséget jelentsen a kiváló minőségű szolgálati kutyák utánpótlása tekintetében.

A kölyökkutyának könnyebben formálható a jelleme, beszerzési költsége olcsóbb, tudjuk milyen hatások érték fejlődése során, meghatározott irányba fejleszthetjük képességeit.

A 2019. évre tervezett első almokból a további tenészcsonalakat ki lehet alakítani, belső törzskönyvezéssel dokumentálhatóan, a kezdeti lépések ezzel az állománnyal elkezdhetők és a következő generációkból egyre jobb minőségű tenészegyedek majd kiválaszthatók.

A saját célra felnevelt kutyák alkalmazása várhatóan nagy minőségi javuláshoz vezet, elősegíti a prevenció érvényesülését, illetve a bünfelderítés hatékonyságát, nem utolsósorban a Bv. Szervezet szakmai elismertségét is nagymértékben javítva.

A Központi Támogató Főosztály részére, az alap járőr képzettségű kutyákat tovább képezzük, speciálisan képzett „elfogó kutyák”¹¹ tanfolyami oktatásának keretén belül.

A jövőre nézve célunk a kutyás szakirányú tevékenység fejlesztése, mind a kutyák, mind a kutyavezetők létszámának növelése, nagy figyelmet fordítva a minőségi javulásra is.

Fontos az oktatás során a helyi sajátosságok, speciális igények figyelembevétele, mely leghatékonyabban a Bv. Szervezeten belüli képzéssel oldható meg. A képzések átalakítása, rendszerének bővítése az igények függvényében folyamatos. Minden év első hónapjában éves oktatási, képzési terv kerül az intézetek részére megküldésre, az előző évi igényeik felmérésének figyelembevételével.

Nagyon nagy segítség lenne és a további fejlődést elősegítené, illetve a speciális képzési igényeket támogatná egy központi kiképző bázis létrehozása, a továbbképzések és tanfolyamok lebonyolítására. További kiképzőket célszerű bevonni a képzésbe, központi állományba, így az utánpótlás kutyák előnevelése is megoldódhatna. Hazánkban minden rendvédelmi szerv rendelkezik ilyen bázissal, még a jóval kisebb szervezetek is akár 40 kutyával.

Összegzés

Megállapítható, hogy a kutyák egyedszáma tekintetében kismértékű, folyamatos csökkenés tapasztalható. A 2013-as új szabályozó rendszer központi minősítési követelményeinek sok kutya nem tudott megfelelni, ugyanakkor ettől az évtől a kutyás szolgálat „minőségi” fejlesztése kezdődött el. Az egységes vizsgaszabályzat, a követelmények meghatározása a kutyák munkájának javulását eredményezte. 2015. év második felétől új látószögből, újabb változások következtek. Kiemelkedő figyelmet fordítottunk a végrehajtó állomány szakmai fejlesztésének lehetőségeire, melyet a mai napig rendkívül fontosnak tartunk. A továbbképzésekre meghívott előadók a rendészeti munka széles

11 A járőr alapvizsgán túl a művelési csoport tagjaival közös, kiemelt feladatot végrehajtó szolgálati kutya továbbképzése speciális feladatokra.

skáláját átfogó szolgálati helyekről érkeztek: ORFK, BRFK, TEK, Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Nemzeti Adó- és Vámhivatal, Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács, Magyar Honvédség. A 2016. évben bekövetkezett változások – saját képzések minden szakterületen – önbizalmat és hitet adtak a kutyavezetőknek. Kissé idegenkedve fogadták „duál” kutyáink kiképzését, de a végeredmény mindenkit meggyőzött arról, hogy lehetséges egy kutyát több szakterületen is alkalmazni.

A 2018. évben a már hagyományos kábítószer-kereső, nyomkövető és járőr tanfolyamokon túl, új képzési formaként, a már képzett – passzív jelzésű – kábítószer-kereső kutyák közül kiképeztünk két egyedet, melyek már alkalmasak a személyen való kutatásra is.¹² Kutyáink képzése megkezdődött a mobiltelefon, illetve új pszichoaktív szerek felkutatására is.

A járőrkutyák képzését átgondoltuk, az idei évben már általános szolgálati kutyaként a nyomkövetéssel, személyek felkutatásával is megismerkednek.

Bár a nyomkövető kutyáink az „éles” bevetések során rendkívül nehéz időjárási körülmények között dolgoztak, így is több esetben tudtak irányt mutatni a keresett személy útvonalának meghatározásában, illetve találták meg személyes tárgyaikat.

Beszerezések tekintetében elmondható, hogy folyamatos és dinamikus fejlődés jellemzi a szakterületet. A szolgálati kutyák életkora igen magas, keressük a lehetőséget a kutyák létszámának pótlására, növelésére, az állomány fiatalítására. Ennek érdekében megkezdtük „kölyökkutya programunkat”, mely új lehetőségeket biztosít. Az Országos Parancsnokság segítséget nyújt mind a beszerzések gyakorlati lebonyolításában, mind annak anyagi támogatásában.

A kiváló minőségű kutyák és a jól képzett kutyavezetők azonban csak akkor tudják bizonyítani sokoldalú képességeiket, ha szolgálati helyükre visszatérve szinten tartathatják a tanult ismereteket és szolgálati kutyáikkal együtt tevékenykedhetnek. A Bv. Szervezetben talán nincs is még egy ilyen szakterület, ahol a személyi állomány ilyen sokirányú gyakorlati tapasztalattal rendelkezne. Előállítás, szállítás, külkórházi őrzés, körletlen való munka és valamennyi biztonsági tevékenységgel összefüggő szolgálati feladatra alkalmas ez a kiváló csapat. Azonban nem minden intézet tudja hatékonyan beépíteni a kutyás szolgálatot a biztonsági rendszerébe. A jövőben hasznos lehet újra-gondolni a szolgálati kutyával ellátható tevékenységek körét központi és helyi szinten egyaránt. Kiemelten fontos az élőrővel való hatékony gazdálkodás. A rendkívüli eseményeket megelőző, vagy megszüntető feladatvégrehajtást csak a kutyavezető és szolgálati kutyájának együttes munkavégzésével tudjuk biztosítani. Ha a kutyavezető éppen más feladatot lát el kutyája nélkül, nem tudunk azonnal reagálni akkor, amikor tényleg kutyára lenne szükség. A kutya érez, érzékel, a vezetője idegállapotát is pontosan átérzi. Aki nem tud kutyájával foglalkozni munkaidejében, azt folyamatos lelkipurdalás gyötri, hiszen hű társának mozgásigényét és képzését jobb esetben csak munkaidőn túl biztosíthatja.

Sokan kétségbe vonják a szolgálati kutyák munkájának megbízhatóságát, néhányan pedig épp ellenkezőleg, csodát várnak tőlük. Tényként kell elfogadnunk, hogy az urbanizáció, a városiasodás, a légszennyezettség, a globális felmelegedés nagymértékben negatívan hátráltatják a nyomkövető kutyák eredményességét. Az azonban nem

12 Ezek a kutyák a személyeken elrejtett tiltott anyagok felkutatására is képesek.

vonható kétségbe, hogy négylábú segítőinkre hatalmas szükségünk van manapság is, nem véletlenül próbálják oly sokszor tévútra vezetni őket mindenféle praktikákkal.

Van még egy nagyon lényeges szempont, amit sokan nem vesznek komolyan, pedig rettentően fontos az eredményesség szempontjából. Ez a kutya és gazda összhangja. Lehet bármilyen szép és jó egy kutya, a gazdája pedig remek szakember, ha a kutya és vezetője nincsenek összhangban, nem szimpatizálnak egymással, akkor az egész munka kudarcra van ítélve. Soha nem szabad erőltetni a kutyavezetőt a számára valamilyen okból nem szimpatikus kutya képzésére, a vele való munkára.

Az igazi kutyás mind „bolond”, mondják a kívülállók. Ez így igaz és erre még büszkék is vagyunk, hiszen csak így lehet elérni a kitűzött célt, megvalósítani a lehetetlent. Tudnunk kell, hogy mit miért csinálunk, kell, hogy legyenek céljaink, álmaink, és az álmainkért legyen kitartásunk küzdeni is. Biztosan lesznek nehéz pillanatok, de a befektetett munka mindig meghozza az eredményt. Ezért tud fejlődni ez a kutyás szakma, összefogással pedig csodákra is képesek lehetünk.

Amíg esély van rá, hogy megbízható társunk, a kutya segíthet a rendkívüli események megelőzésében, felderítésében, a tiltott tárgyak felkutatásában és egyéb biztonsági tevékenység során, mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy az őket megillető tiszteletben és megbecsülésben végezhesék munkájukat továbbra is az ember szolgálatában.

Felhasznált irodalom

III. Nemzetközi Kynológiai Kongresszus (1990): BM Kiadó, Budapest

1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről

Boglyasovszki Csaba-Frigyer László-Gregori Attila-Silling István-Czár Vendel (2007): A Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet Kutyás felügyelőinek és kutyatelepének prospektusa, Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, Budapest.

Daragó Sándor (1998): Az ORFK K.K.I. története 50 év (48-98) (ORFK K.K.I.), magánkiadás

Daragó Sándor-Preisler József-Tamás Gábor (1984): A kutya kiképzés alapjai, BM Könyvkiadó, Budapest

Gácsai Márta-Ferenczy Tamás (1994): Kutyaiskola, Elektra Kiadóház, Budapest

Id. és Ifj. Jilly Bertalan (1962): A vadászkutyák idomítása, Mezőgazdasági Kiadó, Budapest

Kotoff Olivér (1958): A kutya kiképzése szimatmunkára, ÉM. Dokumentációs és Nyomatványellátó Vállalat, Budapest.

Kovács György (2003): A vadak ura, Magyarországi Német Juhászkutya Klub, Budapest

Kovács Zsolt (2016): A rendőrkutya története, Dietvet-Holistik Bt., Budapest

Szilágyi Zoltán-Matlag Ferenc-Kovács Gábor-Dr. Sós István-Zupka Sándor-Dr. Kertész Péter-Dr. Veress Tibor (1999): A kábítószer-kereső kutya, UNDCP megrendelésére az Országos Rendőr-főkapitányság Kutyavezető Képző Iskola, Dunakeszi

Szinák János: Kriminliztikai Orodorológia, ibolyatibor.atw.hu/Sajat/8.pdf (letöltve: 2018.08.01.) Uwe

Tabel (2012): A vércsapán, Fehér Mihály-Kertész Sándor Nimród Vadászujság